וליכתוב רחמנא בשרצים וליתו [א]הנך ולינגמרו מינייהו משום דאיכא למיפרך מה לשרצים שכן טומאתן במשהו והא דתניא [א]הטבל והחדש וההקדש והשביעית והכלאים כולן משקין היוצאין מהן כמותן מנלן וכי תימא ליגמר מהנך מה להנך שכן איסור הבא מאליו הוו תינח היכא דאיסור בא מאליו היכא דלאו איסור הבא מאליו מנלן גמרינן מבכורים ובכורים גופייהו מנלן [ב]דתני ר' יוסי [א] פרי פרי אתה מביא [ב]ואי אתה מביא משקה הביא ענבים ודרכן מנין תלמוד לומר [ג]תביא איכא למיפרך מה לבכורים שכן טעונין קרייה והנחה אלא גמר מתרומה ותרומה גופה מנלן [ד][ג]דאיתקש לבכורים [ה]דאמר מר [ג]ותרומת ידך אלו בכורים מה לתרומה שכן חייבין עליה מיתה וחומש אלא גמר מתרוייהו מתרומה ובכורים מה לתרומה ובכורים שכן חייבין עלידם מיתה וחומש אלא אתיא מתרומה וחד מהנך או מבכורים וחד מהנך והא דתנן [ו]דבש תמרים ויין תפוחים וחומץ סיתווניות ושאר [ז] מיני פירות של תרומה רבי אליעזר מחייב קרן וחומש ור' יהושע [ד]פוטר במאי פליגי [ח]בדון מינה ומינה ובדון מינה ואוקי באתרה קמיפלגי דר' אליעזר סבר דון מינה ומינה מה בכורים משקין היוצא מהן כמותן אף תרומה נמי משקין היוצא מהן כמותן ומינה מה בכורים אפי' שאר מינין אף תרומה נמי אפילו שאר מינין ורבי יהושע סבר דון מינה מה בכורים משקין היוצאין מהן כמותן אף תרומה משקין היוצאין מהן כמותן ואוקי באתרה מה משקין דקדשים בתרומה תירוש ויצהר אין מידי אחרינא לא אף משקין היוצאין מהן כמותן תירוש ויצהר אין מידי אחרינא לא והא דתנן [ט]אין מביאין בכורים משקה אלא היוצא מן הזיתים ומן הענבים מני רבי יהושע היא דאמר דון מינה ואוקי באתרה וגמר להו לבכורים מתרומה והא [י]דתנן [י]אין סופגין את הארבעים משום ערלה אלא על היוצא מן הזיתים ומן הענבים מני רבי יהושע היא דאמר דון מינה ואוקי באתרה וגמר להו לבכורים מתרומה

והדר

שרצים איסור אכילתם בכעדשה כטומאתן דתני ר' יוסי בר' חנינא והבדלתם בין הבהמה הטהורה לטמאה וגו' פתח הכתוב באכילה וסיים בטומאה לומר לך מה טומאה בכעדשה אף אכילה בכעדשה במעילה בפרק קדשי מזבח (דף טו:) הילכך אי לא כתיב מיתוי בגופייהו יליף מהנך ה"א לא מחייב אמיתויין בפחות מכזית: **מה לשרצים.** דין הוא שיהא מיתוי שלהן כמותן: **שכן טומאתן.** ואיסורן במשהו: **החדש.** קודם שקרב העומר ועושה שכר מן השעורין: **והשביעית.** משקין היוצאין מהן נוהגת בהן שביעית וחייבין בביעור כמותן: **מהנך.** חלב וחמץ ונבלה: **שכן איסור הבא מאליו.** ותינח למילף מינייהו טבל וחדש ושביעית וכלאי הכרם אבל הקדש לא אתי מינייהו: **בכורים.** אין איסורן בא מאליו שע"י שמפרישן הן קדושים: **פרי.** מראשית כל פרי [דברים כו]: **תביא.** אשר תביא מארצך דהוה ליה למיכתב אשר מארצך: **בכורים טעונין קרייה.** ארמי אובד אבי [שם]: **והנחה.** על הרלפה והנחתו לפני ה': **מה לתרומה ובכורים שכן חייבים עליהן מיתה.** במזיד וחומש בשוגג [י] וכי פרכת מה לתרומה שכן חייבין עליה מיתה וחומש ליכא למימר בכורים יוכיחו: **מתרומה וחד מהנך.** חמץ או נבלה דכי פרכת מה לתרומה שכן מיתה נבלה תוכיח מה לנבלה שכן איסור הבא מאליו תרומה תוכיח וחזר הדין הלך הצד השוה שבהן שאסורין הן עצמן ומשקין היוצאין מהן כמותן אף אני אביא את אלו: **סיתווניות.** ענבים הנמלאין בגפנים בימות החורף שאין מתבשלין לעולם ועושין מהן חומץ: **ושאר כל מיני פירות.** חוץ מענבים וזיתים שדרכן בכך: **מחייב קרן וחומש.** אם אכלן בשוגג: **במאי קמיפלגי.** הואיל דילפינן תרומה מבכורים למשקין היוצאין מהן כמותן: **בדון מינה ומינה.** בכל גזירות שוות ובנין אב שבתורה שאנו למדים דבר מחבירו אי דיינין ליה וגמרינן ליה לכל מילי או דון מינה מה שאנו צריכין לו ואוקי באתרה למילי אחרנייתא דמיפרשי בגופיה קמיפלגי: **בכורים.** מביאין מכל שבעת המינין[כ]: **אף תרומה נמי.** שהפרישה בפירות כגון תמרים ותפוחים כיון דתרומה נוהגת בפרי אף על גב דאינה נוהגת במשקין שלהן אלא בתירוש ויצהר בלבד הנך משקין כיון דמפירות תרומה אתו הרי הן כתרומה. והאי **דון** מינה ומינה לאו דוקא קאמר דהא תמרים ותפוחים גופייהו אין תרומתן מן התורה אלא מדברי סופרים והכי הוא דקאמרינן כיון דבמידי דאורייתא אית לן דון מינה ומינה ואי הואי תרומת תמרים דאורייתא הוה גמרי לה מבכורים למשקין היוצאין מהן כמותן הכי נמי רבנן כדידהו כעין דאורייתא תקון: **ורבי יהושע סבר.** אי נמי [ג]הוא דאורייתא לא הויין משקין היוצאין מהן כמותן דלית לן דון מינה (א) א] ומינה ואוקי באתרה דון מינה למה שהיא צריכה ללמוד הימנה דהיינו שיהו המשקין[ל] ממנה כמותה ותו לא תדון מינה אלא העמד אותה במקומה: **תירוש ויצהר.** כתיבי בה [דברים יח] ולא שאר משקין והנך משקין דנהגו בהו תרומה הוא דילפינן מבכורים דאם קרא עליהן שם תרומה קודש שדרכן נאסרין משקה היוצא מהן אבל שאר משקין דלא כתיבא בהו תרומה אפילו היא כתיבא בפירות עצמן לא: **אין מביאין בכורים משקה.** לגמרי משמע אפילו הביא פירות ודרכן דאי בדרוכין ועומדין אפילו ענבים נמי לא דהא אמרן פרי אתה מביא ואי אתה מביא משקה: **רבי יהושע היא דאמר.** גבי תרומה לא קדישי דלית ליה דון מינה ואוקי באתרה וכיון דבתרומה לא מתסרי הדר גמר לבכורים מינה דהא דרבי רחמנא בהו תביא זיתים וענבים הוא דרבי: **אין סופגין.** משום משקה הבא מפירות ערלה: **רבי יהושע היא דאמר.** בתרומה לא מיתסרי ואתו בכורים גמרי מתרומה בהיקשא דאיקרו תרומה ואתיא ערלה וגמר מבכורים מגזירה שוה:

מרעקא

ליכתוב בשרצים וליתו הנך כו'. וכמה הלך חד מכולהו לא אתי דחמץ מכולהו לא אתי שלא היה להם שעת הכושר וחלב נמי לא אתי מכולהו שכן לא הותרו מכללן אך קשה דתיתי נבלה מכולהו ושמא לא הייתי אומר אלא לענין איסור אכילה אבל לענין טומאת נבלת עוף טהור לא ואע"ג דאפקיה בלשון אכילה לא יאכל לטמאה בה: **היכא** דלאו איסור הבא מאליו מנלן. וא"ת בהי מבעיא ליה דחדש ושביעית איסור הבא מאליו ואי טבל הא יליף חלול חלול מתרומה בסוף אלו הן הנשרפין (סנהדרין דף פג.) ותרומה ילפינן מבכורים ובסמוך משמע דצריך למילף במה הצד ואי כלאים הא לא כתיב בהו אכילה והקדש נמי לא כתיב ביה אכילה ועוד דאיכא למילף חטא חטא מתרומה וי"ל דאכלאים בעי דאע"ג דלא כתיב בהו אכילה סברא היא דלא אסרה תורה אלא כשהאיסור בעין ולעיל דפריך אלא חלב אכילה כתיב ביה בלאו הכי ה"מ למיפרך אלא כיון דכתב בה בהדיא אכילה פריך מינה וה"ר שמואל היה אומר דגבי חלב שממחהו אי לא הוה כתיב ביה אכילה הוה מחייבין כיון שהוא גוף החלב וכן החמץ אלא שנמוח אבל משקה היוצא מכלאים אפילו לא כתיב בהו אכילה כמאן דכתיב בהו דמי שאין זה גוף הפרי ומה שפירש בקונטרס דכולהו קרי איסור הבא מאליו לבר מהקדש אי אפשר לומר כן אלא אכלאים קאמר כדפירשתי שאין זה איסור הבא מאליו שע"י מעשה של זריעה נאסרין הכלאים וגם העבירה היה בשעת זריעה וא"ת ושביעית היכי אתי מכולהו דלית בהו לאו ובשביעית עשה כלה לחיה מן השדה כו' וי"ל דילפינן מטומאת שרצים דלא שייך בהו לאו:

הביא ענבים ודרכן כו'. אע"ג דשתיה בכלל אכילה בענבים וזיתים לענין הבאת בכורים לא כתיבא אכילה דתהוי שתיה בכלל [ו] פרי: **מה** לתרומה שכן חייב עליה מיתה וחומש. נראה דאמר בסנהדרין (דף פג.) הזיד במעילה במיתה ע"כ לאו אהקדש בעי לעיל כדפי' בקונט' דהא בהקדש נמי איכא מיתה וחומש לרבי: **אלא** אי מתרומה וחד מהנך כו'. פי' מנבלה ובכורים או תרומה או מערלים ובכורים או תרומה אבל לא כמו שפי' בקונטרס חמץ ובכורים או תרומה דמה להנך שכן יש בהן נטילת נשמה מיתה וכרת וכן מחלב ותרומה או בכורים לא אתי מהאי טעמא: **דון** מינה ומינה. פי' בקונטרס דלאו דוקא ומיהו אפשר דהוי דוקא משום דגן שממחהו [ה] [ו]דתרומת דגן דאורייתא דרבי אליעזר מחייב דגן מדאורייתא ושאר מינין מדרבנן ורבי יהושע פוטר בדגן שממחהו לדון מינה ואוקי באתרה תירוש ויצהר אין שאר מינין לא ואפילו דגן ולהכי פטר נמי בשאר מינין שאין להחמיר בהן יותר מדגן:

אף תרומה אפילו שאר מינין. ואם תאמר אכתי אימא דוקא שבעה מינים שהבכורים נוהגים בהן ויין תפוחים מנלן וי"ל כיון דהויא אפילו במילי דרבנן הויא בכולהו:

והדר

עין משפט נר מצוה

כז א מיי' פ"י מהלכות מאכלות אסורים הלכה כב:

כח ב מיי' פ"ב מהל' בכורים הלכה ד:

כט ג מיי' פי"א מהל' תרומות הל' ג:

ל ד מיי' פ"י מהלכות מאכלות אסורות הלכה כב:

◆

מוסף רש"י

פרי אתה מביא. בבכורים כתיב מראשית כל פרי (ערכין יא.). הביא ענבים. לעורה, ודרכן מנין. שילא. תלמוד לומר תביא. אשר תביא מארצך, מכל מקום (שם). ותרומת ידך אלו בכורים. דכתיב בהו יד, ולקח הכהן הטנא מידך (פסחים לו:) דבעי הנחה מקום כדכתיב (דברים כו) ושמת בטנא והלכת, והתם אשמעינן עשה והכא אשמעינן אזהרת לאו לאוכלן בגבולין, דלאו בתרומה ממש קדשי הגבול היא ולא בעיא חומה (יבמות עג:). וחומץ סתווניות. סופי ענבים שאין מתבשלים עולמית ועושים מהן חומץ (ברכות לח: ושם: סמוניות). ר"א מחייב קרן וחומש. לשותה ממנו בשוגג, ור' יהושע פוטר. דזיעה בעלמא הוא ואין שם תרומה חל עליו ואין לך פרי הניתן למשקה אלא זיתים וענבים בלבד (שם). דון מינה ומינה. כל דבר שאתה למד מחבירו בגזירה שוה או בהיקש הוי למד ממנו בכל דבריו (זבחים צא: ובעי"ז יבמות עח: וב"ק בה:) מאחר שעיקרו של דבר למדתי מחבירו אף לכל דבריה נלמוד ממנה (סנהדרין עה: ובעי"ז שבועות לא.). דון מינה ואוקי באתרה. דון עיקר הדבר ללמדו מחבירו, אבל לשאר דבריו שאתה מוצא דינו מפורש בו ואתה יכול ללמוד מינה וביה, דבר מדבר, יאינך צריך ללמוד מחבירו, העמידהו במקומו ואל תשוהו לחבירו (סנהדרין שם ובעי"ז זבחים צא:) כלומר לאחר שלמדתו משם יהבלתו לכאן העמידהו אין בתורת שאר דברים המפורשים בו (שבועות א.) למאי דצריכי גמרינן ולמאי דלא צריכין מוקמינן אאתרא (יבמות עח:). אין סופגין את הארבעים כו'. גבי משקין קאי מסכת תרומות וקאמר דאין כל מי פירות קרויין משקין אלא אלו בלבד, אין סופגין את הארבעים על שום מי פירות של ערלה, משום דכולהו שלא כדרך הנאתן הוא, אלא אלו (פסחים כד:).

מסורת הש"ס

א) [לאו סלוהו קאמר דהא חמץ וחלב אי אפשר דלאמרן אלא נבלה קאמרי', כ"כ הרשב"א בחדושיו], ב) [ערכין יא.], ג) [עי' תוס' מנחות עו. ד"ה לאם איקרי תודה ותוס' יבמות עג. ד"ה טעונין], ד) מעילה טו: [פסחים לו: יבמות עג: מכות יז.], ה) תרומות פי"א מ"ב ברכות לח., ו) [יבמות עח: ב"ק כה: סנהדרין עה: שבועות לא. זבחים לא: מנחות פב. קו. נדה מג:], ז) [תרומות פי"א מ"ג], ח) פסחים כד: תרומות פי"א מ"ג, ט) [ויקרא כ], י) [ביכורים פ"ב מ"ח], כ) [ביכורים פ"א מ"ג], ל) נפ"א טוסף: היוצאים, מ) [כגון מגילות שריסקן וסחטן כלאיתא שבת יט. וכ"כ תוס' בכורות נד. ד"ה ושני פ"ם].

◆

תורה אור השלם

1. וְלָקַחְתָּ מֵרֵאשִׁית כָּל פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תָּבִיא מֵאַרְצְךָ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ וְשַׂמְתָּ בַטֶּנֶא וְהָלַכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם: דברים כו ב
2. לֹא תוּכַל לֶאֱכֹל בִּשְׁעָרֶיךָ מַעְשַׂר דְּגָנְךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ וְכָל נְדָרֶיךָ אֲשֶׁר תִּדֹּר וְנִדְבֹתֶיךָ וּתְרוּמַת יָדֶךָ: דברים יב יז

◆

גליון הש"ס

גמ' דאיתקש לבכורים. עי' מנחות דף טו ע"א תוס' ד"ה לאם:

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ור' יהושע כו' דון מינה ואוקי באתרה כצ"ל ותיבת ומינה נמחק:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה ור' יהושע סבר וכו' דלית לן דון מינה ומינה. מלת ומינה נמחק:

◆

שיטה מקובצת

א] פרי פרי אתה מביא. נ"ב עי' תוס' תמורה דף ד' ע"א: ב] ושאר מיני פירות. נ"ב נ"א מי פירות וכו': ג] ור' יהושע סבר אי נמי הואי דאורייתא: ד] אכילה דתהוי שתיה בכלל אלא פרי כצ"ל: ה] משום דגן שהמחהו. נ"ב עי' תוס' בכורות דף נ"ד ע"א: